

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور

عنوان:

ضوابط و معیارهای تعیین شروع و خاتمه
فصل صید ماهیان استخوانی به روش پره

مجری:

فرخ پرافکنده حقیقی

شماره ثبت

۵۲۳۴۲

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور- پژوهشکده اکولوژی دریای خزر

عنوان طرح/ پروژه: ضوابط و معیارهای تعیین شروع و خاتمه فصل صید ماهیان استخوانی به روش پره
کد مصوب: ۹۵۱۲۵-۱۲-۲۶-۴

نام و نام خانوادگی نگارنده/ نگارندگان: فرخ پرافکنده حقیقی

نام و نام خانوادگی مجری مسئول (اختصاص به پروژه ها و طرحهای ملی و مشترک دارد) :-

نام و نام خانوادگی مجری / مجریان: فرخ پرافکنده حقیقی

نام و نام خانوادگی همکار(ان): غلامرضا دریانبرد، فرهاد کیمرام، حسن فضلی، مهدی مقیم، شهرام قاسمی،

سیدعباس طالبزاده، حسن ملایی

نام و نام خانوادگی مشاور(ان) :-

نام و نام خانوادگی ناظر(ان) :-

محل اجرا: استان مازندران

تاریخ شروع: ۹۵/۱/۱

مدت اجرا: ۱ سال

ناشر: موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور

تاریخ انتشار: سال ۱۳۹۶

حق چاپ برای مؤلف محفوظ است. نقل مطالب، تصاویر، جداول، منحنی ها و نمودارها با ذکر مأخذ

بلامانع است.

«سوابق طرح یا پروژه و مجری مسئول / مجری»

طرح/پروژه : ضوابط و معیارهای تعیین شروع و خاتمه فصل صید

ماهیان استخوانی به روش پره

کد مصوب : ۹۵۱۲۰-۱۲-۷۶-۴

تاریخ : ۹۶/۶/۲۹

شماره ثبت (فروست) : ۵۲۳۴۲

با مسئولیت اجرایی جناب آقای فرخ پرافکننده حقیقی دارای مدرک

تحصیلی دکتری در رشته بیولوژی دریا می باشد.

پروژه توسط داوران منتخب بخش بیولوژی و ارزیابی ذخایر آبزیان در

تاریخ ۹۶/۵/۱ مورد ارزیابی و با رتبه عالی تأیید گردید.

در زمان اجرای پروژه، مجری در :

ستاد ■ پژوهشکده □ مرکز □ ایستگاه □

با سمت عضو هیئت علمی در مؤسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور

مشغول بوده است.

عنوان	«فهرست مندرجات»	صفحه
چکیده	۱
۱- مقدمه	۲
۱-۱- تعاریف و اصطلاحات	۴
۲- مواد و روش‌ها	۱۴
۲-۱- بررسی رسیدگی جنسی گنادها	۱۴
۲-۲- تعیین زمان تخم‌ریزی براساس مراحل رسیدگی جنسی	۱۸
۲-۳- تعیین زمان تخم‌ریزی براساس شاخص بدنی گنادی	۱۸
۲-۴- تعیین زمان تخم‌ریزی براساس شاخص‌های چاقی و کبدی	۱۹
۳- نتایج و بحث	۲۰
۳-۱- ویژگی‌ها و چرخه تولیدمثلی کفال طلایی	۲۳
۳-۲- ویژگی‌ها و چرخه تولیدمثلی ماهی کپور معمولی	۲۷
۳-۳- ویژگی‌ها و چرخه تولیدمثلی ماهی سفید	۲۸
۳-۴- صید ضمنی بچه ماهیان خاویاری	۳۱
۳-۵- ضوابط و معیارهای موجود	۳۴
۳-۶- ضوابط و معیارهای پیشنهادی	۳۸
۳-۷- ضوابط و معیارها برای تعیین زمان پایان فصل صید	۴۱
منابع	۴۴
چکیده انگلیسی	۴۷

چکیده

استمرار بهره‌برداری پایدار و تامین غذای دریایی و آبریزان پرورشی در ایران مستلزم وجود طرح‌های مدیریتی مطلوب است. بازنگری در تعیین ضوابط و معیارهای بهره‌برداری از ذخایر آبرزی می‌تواند شروعی تازه بر تعیین سیاست‌ها و راهبردهای توسعه‌ای باشد. صید و بهره‌برداری از ذخایر ماهیان استخوانی از گذشته‌های دور یکی از مشاغل اصلی ساحل نشینان دریای خزر بوده و سابقه‌ای دیرینه دارد. با مروری بر تاریخچه صید و صیادی در آب‌های شمال کشور، آیین‌نامه‌ها و ضوابط شیلاتی مختلفی را می‌توان یافت که به اقتضای شرایط حاکم بر آن دوران وضع شده و در گذشت زمان دستخوش تغییراتی نیز شده‌اند. هدف از وضع قوانین، معیارها و ضوابط شیلاتی، تلاش برای ماهیگیری مسئولانه و بهره‌برداری پایدار از ذخایر است که علاوه بر حفظ فرصت‌های شغلی موجود و استمرار تولید پروتئین دریایی، متضمن بقا ماهیان نیز باشد. ضوابط و معیارهای موجود در صید و بهره‌برداری از ذخایر ماهیان استخوانی در آب‌های ایرانی دریای خزر که هم‌اکنون اجرا می‌شود، کارایی لازم را برای رسیدن به اهداف مذکور ندارد و نیاز است که براساس مستندات علمی و تحقیقاتی، ضوابط و معیارهای جدید ارائه و اعمال گردد. هدف از وضع قوانین، معیارها و ضوابط شیلاتی، تلاش برای ماهیگیری مسئولانه و بهره‌برداری پایدار از ذخایر است که علاوه بر حفظ فرصت‌های شغلی موجود و استمرار تولید پروتئین دریایی، متضمن بقا ماهیان نیز باشد. یکی از مهم‌ترین نقاط ضعف در ضوابط موجود در بهره‌برداری از ذخایر ماهیان استخوانی، معیارهای تعیین زمان شروع و پایان فصل صید است که براساس یک سنت دیرینه و در کمیته‌های مدیریت صید، زمان شروع ۲۰ مهرماه و زمان پایان ۱۵ فروردین‌ماه تعیین می‌شود ولی به دلایل مختلف زمان پایان فصل صید هر ساله برای ۵ تا ۱۰ روز تمدید می‌گردد. برای تعیین زمان پایان فصل صید هیچ توجهی به چرخه تولیدمثلی و مهاجرت تخم‌ریزی گونه‌های رودکوچ به رودخانه‌ها و همچنین رسیدن به سقف مجاز برداشت سالانه نمی‌شود. در مطالعه حاضر ضوابط و معیارهای پیشنهادی برای تعیین زمان شروع فصل صید شامل: میزان صید ضمنی بچه‌ماهیان خاویاری، زمان رشد و پروار بندی، اندازه مناسب صید آبریزان، ترکیب گونه‌ای، زمان و مکان صید پره‌های ماهیگیری، میانگین طول و سن آبریزان به تفکیک گونه، مراحل باروری به تفکیک گونه و زمان تخم‌ریزی آنها. همچنین برای خاتمه فصل صید موارد زیر ارایه شده است: رسیدن به حداکثر محصول قابل برداشت (MSY)، صید مجاز (تعاونی‌های صیادی پره)، صید خارج از کنترل، صید ماهیان مولد (با هدف تکثیر نیمه مصنوعی و بازسازی ذخایر)، خطای ثبت آمار توسط ناظرین پره، کنترل شرایط فیزیکوشیمیایی آب برای مهاجرت تخم‌ریزی ماهی سفید به عنوان گونه غالب صید، کنترل وضعیت رسیدگی جنسی بخصوص ماهیان سفید و فراوانی ماهیان غیراستاندارد در ترکیب صید. مسلماً با در نظر گرفتن عوامل یاد شده برای شروع و خاتمه زمان صید می‌توان گفت که به یک نظام مدیریتی برای بهره‌برداری پایدار و حداکثری از ظرفیت اکوسیستم دریای خزر نایل می‌شویم.

کلمات کلیدی: دریای خزر، ماهیان استخوانی، فصل صید، شروع و خاتمه، ویژگی‌های تولیدمثلی